

Марко Краљевић између клетве и благослова

- сценарио -

Садржај

I Ко је Марко Краљевић - историјска и епска биографија	2
1. <i>Забрањена песма</i>	2
2. <i>Епско порекло Марка Краљевића</i>	4
3. <i>Историјска и епска биографија</i>	4
II Какав је Марко	5
4. <i>Габарити Марка Краљевића</i>	5
5. <i>Карактер и осећајност Марка Краљевића</i>	6
6. <i>Женски ликови и Марков однос према њима</i>	7
7. <i>Виле – митолошка бића у Марковом животу</i>	8
8. <i>Фер и не-фер поступци у Марковим мегданима</i>	9
9. <i>Марков однос према вери и традицији</i>	10
11. <i>Верска (не)толеранција Марка Краљевића</i>	11
III Марко Краљевић и животиње	13
12. <i>Шарац – коњ или митско биће</i>	13
13. <i>Марко и птице</i>	14
IV Космогонија Марка Краљевића	15
14. <i>Путовања Марка Краљевића</i>	15
15. <i>Задужбине и топоними по Марку Краљевићу</i>	16
V Није умро Марко - живи кроз ликовни израз	16
16. <i>Марко Краљевић у ликовној уметности</i>	16
17. <i>Марко у стрипу</i>	18
VI Одјеци Марка Краљевића у другим културама	19
18. <i>Америка – Марко, син краља</i>	19
19. <i>Французи – Осмех Краљевића Марка</i>	20
20. <i>Британци – Краљ Артур и Марко Краљевић</i>	20
21. <i>Немци – Гете и Ниче о нашем Марку</i>	21
VII Комично у лику Марка Краљевића	22
22. <i>Карикатуре воле Марка, ми волимо мимове</i>	22
23. <i>Марко у пародијама, шаљивим песмама и гротескама</i>	24
24. <i>Марко - лик у рекламама</i>	25
VIII Игрица за публику	25
25. <i>Погоди ко је на слици, погоди коју песму илуструје слика</i>	25

Седе сви, публика и учесници, али учесници ближе улазном делу.

! Ко је Марко Краљевић - историјска и епска биографија

1. Забрањена песма		
ученици	текст	мизансцена
Старац	(Чује се гуслање „Женидба краља Вукашина“. Дечак старац седи на пању и покретима симулира гуслање)	гусларска
Марко Матија Грубор	(из публике излази Марко и тумара док не дође до певача) Коју то песму певаш, старино?	
Старац Стефан Зорић	Средње решење могло је бити: „Војвода Момчило и краљ Вукашин“. Или: „Скадар и Пирлитор"... А зове се: „Женидба краља Вукашина"...	
Марко	Знаш ли да је песма забрањена?	
Старац	Никуд не идем... Ништа не знам... Ту сам са унуком који лови јелене... Док је он у лову, ја се песмом разговарам и тешим.	
Марко	Опасно је певати ту песму	
Старац	Певам истину!	
Марко	Чију?	
Старац	Моју.	
Марко	А која је па то „твоја" истина, старино?	
Старац	Оно што се заиста збило.	
Марко	Зар песма зна шта је стварно било?!	
Старац	О добру се далеко чује. Али о злу - још даље.	
Марко	Песма је, значи, запамтила зло?	
Старац	Све: и зло и добро. И журу Вукашина и јунака Момчила. И превару и правду. И бруку и славу. И шта коме припада...	
Марко	Да ли је лепа песма коју си певао?	
Старац	Лепа је због дивне Јевросиме, а ружна због кује Видосаве.	
Марко	Што онда не говори о подвизима војводе Момчила, него о његовој пропасти и погибији?	
Старац	Само песма зна шта је најбоље.	
Марко	Од кога си је чуо?	
Старац	Од ветра.	
Марко	Где си је научио?	
Старац	У сну.	
Марко	Од кад је знаш?	
Старац	Одувек!	
Марко	Што је не заборавиш?	

Старац	Не вреди - она све памти.	
Марко	Да ли је увек иста?	
Старац	Не знам. Мени је увек нова. А увек плачем на истом месту као што сам плакао кад сам је чуо први пут?	
Марко	А које је то место?	
Старац	...,„Ал је сестра срца жалостива, Жао јој је брата рођенога..."	
Марко	То је моја мајка!	
Старац	Ако ти је Јевросима мати, онда си ти онај о коме пастири -већ причају чудесне приче?	
Марко	Ја сам... Марко Краљевић.	
Старац	Марко, сестрић војводе Момчила?! (устане и наклони му се)	
Марко	То сам ја... Мати ми је причала о свом брату и о њеној сестринској љубави, али не и о томе што се збило под Пирлитором.	
Старац	Е, у песми је речено све - и оно што је било, али и оно што ће бити. Зато се она пева...	
Марко	Шта је важније: ми или песма?	
Старац	Песма. Ми пролазимо, а она остаје.	

2. Епско порекло Марка Краљевића

ученици	текст	мизансцен
Грбић Бојана VI ₃	Цео епски живот Марка Краљевића стоји између клетве коју му је изрекао отац Вукашин Мрњавчевић; и благослова који му је упутио кум Нејаки Урош, син Цара Душана. Обојица су је изrekli у песми „Урош и Мрњавчевићи“. У тој епској песми млади Марко има споредну, али пресудну улогу због чега је и добио клетву од оца и благослов од кума.	Једна говори тексти стихове клетве, друга благослов;
	“Сине Марко; да те Бог убије!” Ти немао ни гроба ни порода!” И да би ти душа не испала;” Док Турског цара не дворио!	слика Паје Ј. Марко дели правду
Станишић Нина VI ₃	Куме Марко, бог ти помогао! Твоје лице св’јетло на дивану, твоја сабља сјекла на мејдану! Нада те се не нашло јунака! Име ти се свуда спомињало док је сунца и док је мјесеца!	
	Из клетве сазнајемо да он нема добар однос са оцем, и да неће ићи очевим стопама. Из исте песме сазнајемо да ће Марко личити на ујака Момчила и по статусу и по моралу. Сазнајемо да му је мајка Јевросима изузетна жена коју касније Марко увек пита за савете и послуша је.	
	Из благослова царевића Уроша сазнајемо понешто и о нама данас, Марковим потомцима – ми смо ти који помињемо Марково име. Док је сунца и док је мјесеца!	
Бојана	Добро дошли на диван - разговор потомака о нашем претку Марку на коме ћемо утврдити да ли његово лице још увек „св’јетли на дивану“.	

...

3. Историјска и епска биографија

ученици	текст	мизансцен
Ђурић VI ₃		Временска лента
Карановић Сара		

II Какав је Марко

4. Габарити Марка Краљевића

ученици	текст	мизансцен
	Каквих је физичких габарита био Марко Краљевић најбоље исказује реч ЛЈУДЕСКАРА. Ево само једног примера о каквој се људескари ради. У песми „Турци у Марка на слави“ Марко се хвали и прети Турцима величином свог буздована. Ево састава тог буздована. (чита са картице и качи буздован с Маркове десне стране) Ова људескара је власник овог буздована! (качи буздован с Маркове десне стране)	Буздован је већ на сцени, Јакша излази само са папиром са обрачуном тежине буздована.
Петрић Дамјана VI ₂	А уз такву људескару иду и ципеле које су као мали чамци. Баш је оволико било Марково стопало (показује изрезан картон и нуди посматрачима да измере своје и Марково стопало), 89 цм равно. То нам сведочи отисак Марковог стопала у камену који се налази у Бугарској. По легенди, на то место бацио га је Марко и то малим прстом, а висок је 8м и обима 22 м. То место у области Бургас је туристичка атракција, и туристи са на камен пењу степеницама, скупљају прах и камичке и односе да би сами имали делић Маркове снаге.	Показује стопало и оставља га у дно Маркове фигуре показује слику стопала и камена, качи у дно паноа с леве Маркове стране
	У песмама је Марко оправдава ове габарите. Тако је у песми „МК и Муса Кесеџија“ он у турском затвору 3 године без хране и воде. Кад га је турски цар пустио да би се обрачунао са одметником Мусом, Маркова је коса толика да на једној половини косе лежи, а другом се покрива. Нокти су му до колена. Шишају га, брију и нокте режу 3 брице. Да би дошао себи и повратио снагу вино пије у бачвама, а снагу мери цеђењем суве дреновине. Са Мусом се бори три дана и три ноћи без престанка.	Слика Марка у тамници
	У песми „МК и Вуча џенерал“ Марко се у два маха бори са Вучиним коњаницима. Првом приликом побије 30, а у другом налету 300 коњаника.	Слика борбе

	У песми „МК и Мина од Костура“ Марко је у царевој војсци у Турској где је задобио 70 убојитих рана кад га затиче вест да је Мина опљачкао његов двор. Са тим ранама креће да поврати отето на други крај Балкана. Па ви видите – о таквој је људескари овде реч.	
--	--	--

...

5. Карактер и осећајност Марка Краљевића		
ученици	текст	мизансцен
Вера Стојановић Александар Јовић VI ₂	Ако је Марко по габаритима људескара, онда је по карактеру и осећајности ЉУДИНА. То значи да му ништа људско није страно. Код њега је све то још и повећано! Понекад дирљиво, понекад гротескно. Он се срдџи и љути, он тугује и плаче. Он се радује и шали, он се размеће и хвали. Он сујете није поштеђен. Он пије и ништа му није. Он шале збија и кавге изазива. Он штити слабије и цео свој српски род. Осетљив је на лепоту. Јасно разликује лицемерство и доброту. Он критикује и правду дели. Он пркоси и инати се. Он шегу тера. У њега је чврста вера. Он се поноси и прети. Он прашта, али се и свети. Он је одан, ал' је и поданик. Он зна бити окрутан, али и великодушан и милосрдан. Он је у друштву најбољих, лако се збратими и никад побратима на цедилу не остави. Он признаје пораз, не плаши се смрти. Не преза ни од чега, и боји се само Бога.	Наглас уводни део. Затим забадају разнобојне папире по средини Маркове фигуре на којима су карактерне особине и осећања на предњој страни, а на задњој подсетник – песме и стихови који илуструју те особине. Говоре те особине и илуструју их стиховима или кратким описом догађаја и постављају на Марка

6. Женски ликови и Марков однос према њима

ученици	текст	мизансцене
Маја Кнежевић VI ₃	За Маркову људскост изгледа да је најзаслужнија мајка Јевросима . Њене речи у песми Урош и Мрањавчевићи“ Боље ти је изгубити главу Него своју огрешити душу и данас су испит који ретко која мајка може да положи. У песми „МК и Мина од Костура“ Марко се двоуми ком позиву да се одазове: да иде у сватове код пријатеља или у цареву војску. Која би мајка рекла сину да бира тамо где је потребнији, а то је увек тамо где је невоља. Е, па, Јевросима је таква мајка.	Јевросиму ставља поред Марка, с његове леве стране
Хелена Бабић VI ₃	Да се брине о телу, оделу и изгледу Марка задужена је Маркова сестра . Она је у песмама безимена и увек на услузи Марку. А Марко заузврат брине о њеној судбини и намерава да је уда за неког јунака достојног ње.	
	Марко у песмама има једну рођену сестру и много посестрима . Која год је жена у невољи или која њему помаже у невољи постаје његова сестра, односно посестрима.	
Нина Сребро VI ₃	Али, има једна охола и горда сестра, сестра Леке капетана , надалеко чувена по лепоти. Она је прекрасна девојка, али поганог језика. Е, тај женски лик Марко је сурово казнио кад је одбила просидбу њега и његових побратима. Она им се ругала и вређала их. Сестри Леке капетана Марко је одескао руку и очи ископао.	Слика Туркиње и Марка?
Мина Илић VI ₄	Марко је неславно прошао са Лекином сестром, стално се бије по мегданима и све су му жене посестриме. Ипак, Марко у песмама није остао неожењен. Он тражи девојку која ће бити по вољи и њему и мајци. Нашао ју је у ћерки бугарског краља Јелици: "Кад је виђех, моја стара мајко! Око мене трава окрену се."	Поставља Јелицу и срце на груди Марку

...

7. Виле – митолошка бића у Марковом животу

ученици	текст	мизансцене
Ћилас Екатарина VI ₄	Постоје женска бића која су имала посебну улогу у Марковом животу. Оне су учествовале у рођењу Марка Краљевића, а нису бабице; и у смрти Марка Краљевића, а нису вештице. По легендама, даровале су га натприродном снагом. Оне су његове посестриме, помажу му у невољи, али не слушају га слепо. Воле да истерају своје хирове по цену сукоба с Марком. Изгледом су потпуно супротне Марку: танане су и префињене. Али, по карактеру понекад личе на њега јер знају бити тврдоглаве, сујетне, пркосне.... И, сад која су то женска бића, Маркове посестриме? А нису крчмарице, нити плесачице, ни девојке за удају? (чека да публика одговори)	(Девојчица која има вео на глави као млада, тј. као дама) Пушта се тихо песма „МК и вила“, ансамбл Река; (песма може да се пројектује на платну током излагања и да плесни корак који девојчица изводи одговара тој музици.
Грабовац Софија VI ₄	Најчувенија је Равијојла која је љубоморна на диван глас Милоша Обилића, толико да га усмрти стрелом. Али, Маркови се побратими не дирају, те је Марко на Шарцу стигне и натера да залечи ране Милошу, а она онда побегне у шуму. Друга вила му помаже да савлада Мусу Кесеџију. Трећа му покушава наплатити бродарину јер је пио воде с језера које она чува. Још једна вила наговештава му и тумачи скору смрт. Марков однос с вилама говори нам да је и он сам неког небеског и митског порекла као и виле. Рођен је са знаком змаја на телу.	Слика МК и вила бродарица (Свој вео овлаш пребаци преко Марка тако да остане преко рамена Марку, као белег његових митских особина)

...

8. Фер и не-фер поступци у Марковим мегданима		
ученици	текст	мизансц.
Суvara	Манимо се женских ликова, ипак је Марко јунак па су мегдани важнији. Проверимо дакле колико је остварен Урошев благослов „Твоја сабља сјекла на мејдану! Нада те се не нашло јунака!“	
Илић Вук VI ₃	Драги поштоваоци и фанови Марка Краљевића данима смо пратили бој између Марка Краљевића и Мусе Кесеџије . Два јунака подједнаке јачине и храбрости борили су док оружја нису поломили. Борба је била опака и напета. У једном моменту је Муса скочио Марку за врат и изгледало је да је битка завршена у корист Мусе. Марко је позвао вилу у помоћ. Искористио Мусину збуњеност, хитро извукао скривени нож и распорио Муси утробу. Ова битка остаће у историји зато што је Марко витешки признао да је Муса био бољи јунак од њега. Чак је и заплакао. Ето, драги поштоваоци, и јунаци плачу. Витешки је признати да је неко бољи, па и заплакати због тога!	
Јакшић Никола	Драги фанови Марка Краљевића и његових мегдана, ово што у позадини чујете је народни гуслар од кога сам чуо за један необичан бој нашег Марка Краљевића. Таквог Марка још нисте упознали – Марка који се боји Љутице Богдана, Марка који предаје бој и мирно решава неспоразум. То је био бој без капи проливане крви, бој дипломатски и џентлменски какав Балкан не познаје и није видео досад! Одиграо се баш овде иза мене, по сведочењу овог што гусла.. Али, кад су се срели Марко и Љутица и кад су засевали очима један на другог, па један другог одмерили, обојица закључише да у тој борби не би било победника. Јер, два	

	Љута јунака тешко би надвладали један другог. Зато мудро склопише мир, разменише заробљенике, склопише центлменски договор да се више не газе виноградима Љутице Богдана, него да се људски и витешки наврати на гозбу код Богдана да се пије вина, а не да се туче. Гуслар и очевидац овог догађаја каже да сумња да ће таквог сусрета доћи, јер се отад Љутица Богдан и Марко и његови побратими клоне једни других.	
Нововић VI ₄	Налазимо се у двору Марка Краљевића у Прилепу. Он је, како сазнајемо, после бачве вина чврсто заспао. Уморио се од мегдана са Мином од Костура у којем је ослободио своју верну љубу Јелицу и повратио благо које му је Мина отео. Марко се није понашао витешки у овом боју јер је на превару ушао у Минин двор. Али, и Мина се понашао кукавички напавши Марков двор кад он није ту и осветивши се женама. Марко није имао избора – са кукавицама се не може борити витешки.	резултат 1:1
Радош Немања VI ₄	У прошлом јављању испратили смо Марков одлазак у Варадин да спасе побратиме из затвора Вуче џенерала. Марко се јуначки борио са Вучином војском и заробио Вучу и његовог сина и довео их у Прилеп. Тренутно смо пред Марковим двором у Прилепу где се управо одиграва размена заробљеника. Вучина жена послала је у Прилеп Маркове побратиме и товар блага као одштету за боравак у затвору. Марко треба да пусти њеног сина и мужа. Међутим, ми не можемо да уђемо јер Марко не воли медије, али претпостављамо да ће Марко одржати своју реч. .. Ено неког комешања, драги фанови Марка Краљевића. Управо излазе Вуча и његов син, не фали им ни длака на глави. Још једна победа нашег Марка Краљевића – победио је и у боју и морално, одржавши своју реч.	резултат 1:0 2:0 3:0
Сувара	Ето, драги поштоваоци Маркових мегдана, можемо слободно да кажемо да је Нејаки Урош 100% тачно предвидео јаког Марка над којим се није нашао бољи! Хм, можда само Муса... али је он рахметли!	

...

9. Марков однос према вери и традицији		
ученик и	текст	мизансцен

Алексеј Родић VI ₃	Када говоримо о традицији, Срби прво мисле на крсну славу . Мисли и Марко. Његова је слава Ђурђевдан. Свети Георгије убија аждају (показује икону). Спрам свеца и тропар, а ми можемо да кажемо: Спрам јунака – и слава. И он слави славу са гостима кад је код куће. И кад је на бојишту, он узима слободне дане од султана и слави пијући вино, макар сам са Шарцем. Постоје две песме које говоре искључиво о слави. Једна је „Турци у Марка на слави“ а друга „Марко Краљевић и бег Костадин“ чију илустрацију видите.	Илустрација „Мк и нег Костадина“
	Слављење славе није доказ Маркове побожности . О томе нам најбоље сведоче две легенде. У једној Марко каже да има неко јачи од њега, а то је Бог. Друга легенда говори да је Марко кад је постао краљ опростио непријатељима Мини и Ђеми брђанину. Јер, Бог прашта људима, па морају и људи.	
	Ми потомци Маркови, славу славимо и даље. Колико поштујемо Божије заповести: праштамо ли другима, поштујемо ли Бога – е, то не знам.	

...

...

10. Верска (не)толеранција Марка Краљевића		
учениц и	текст	мизансце н
Вулетин Ђорђе VI ₃ Кадија	(има чалму на главу и милује неко крзно које глуми мачку, седи у турском седу) Да погледам у ћитабе (гледа у књигу староставну, мало говори напамет, мало чита)... У време рамазана, противно и у инат турском цару и његовим заповедима, оптужен је каурински краљ Марко да: • пије вино и тера оце и ације да пију с њим у механи • носи зелене доламе и сабљу, • игра у колу са женама Марко се брани да: • пије јер њему његова кауринска вера и његов пост не бране да пије вино • носи зелено јер му лепо стоји • носи сабљу јер је купио за своје паре и служи му за одбрану у случају кавге • игра коло са женама јер је неожењен	Седи на табуреу по турски

	• вином нуди само оне оце и аџије који сами дођу у механу јер није лепо да пије сам Греота би била оптужити каурина што не поштује наше законе, кад има своје. Истина је и да оце и аџије у време рамазана нема шта да траже у механи. Није лепо што Марко с нашијем женама игра у колу. Опет, видели смо да се Марко прекомерно разљутио и да је могао своју забаву да одложи и не игра и не шепури се за време рамазана, не чашћава оце и аџије вином ако већ зна да је рамазан. Оце и аџије добро су рекле да он пркоси и инати се, али што то њему нису рекли, него потегли чак до султана да се жале. Па, ко не би био љут на такве људе. Крив је каурин, мада су му оправдања оштроумна и на месту. Него, да се клонимо ми белаја јер сви знамо какве је преке нарави Марко, биће свуда Турака на буљуке наставимо ли да га срдимо и даље. Па предлажем да се правимо да није ћерао инат и да му је свака на месту.	
Филип Сувара VI₃ Судија међуна-ро дног трибунал а	(прво лупи чекићем о сто) На основу члана 18 Декларације о људским правима Уједињених нација и народне епске песме „Марко пије уз рамазан вино“ проглашавамо Марка Краљевић, грађанина Прилепа у Македонији, кривим за: - непоштовање туђих верских слобода и обичаја, конкретно муслиманског живља - коришћење силе, тј. ломљење чаше и непоштовање службеног лица – царевог изасланика - ношење хладног оружја за коју нема уредну дозволу - ометања јавног реда и мира играњем и опијањем Изричемо пресуду од 5600 евра у новцу и 3 месеца затвора због верске нетолеранције, трајно одузимање хладног оружја. По питању понашања турске власти: - наметање својих верских убеђења свима - кршење индивидуалних права по питању одевања - дискриминације по питању исхране и пића	Има судијску крагну испод врата и чекић (чекић увијен у папир)

	- вишевековног прогона, потурчавања, узимања нерегуларних такси, нехуманих казни... Оне нису предмет овог спора. Правни лек: Марко нема права да се жали на ову пресуду јер није више међу живима. У случају да неко од савременика његово понашање одобрава и симпатише, трибунал ће Марка избацити из лектире и Читанке. О њему ће се смети говорити искључиво са историјске тачке гледишта.	
--	---	--

МУЗИКА: Марко Краљевић и Која

III Марко Краљевић и животиње

11. Шарац – коњ или митско биће		
ученици	текст	мизансцене
Кежић Јована VI ₂	Од свих коња славних јунака само се Шарац потпуно поистоветио са својим газдом Марком, и карактером и понашањем. Сви знамо да он и Марко заједно пију вино, пола-пола. Али, Шарац је и подједнако јогунаст и љут као Марко. Кад Марко сева очима и гневи се, и Шарцу „...из копита жива ватра сева из ноздрва модар пламен лиже.”	
	Као што Марко има надљудске собине и снагу, Шарац има надкоњску снагу па кад устреба, он и полети и стигне вилу. Крила му се додуше не виде, али има нешто што	

	данас коњи немају – рамена. Кад год Марко у епским песмама узјаше Шарца, он „скочи на рамена Шарцу“. А то вам је негде овде (показује на макету) Шарац је опрезан и будан кад Марко није. Он често упозорава Марка да је непријатељ близу или да им прети нека друга невоља. То ради њиском, махањем главом и ударањем копитом у земљу. По легенди, Марко га је набавио као губаво, жгољаво и неугледно ждребе са шарама као код говечета. То ждребе није хтело никог да слуша. Чак га ни Марко није могао с места померити кад је хтео да га ухвати за реп и окреће да провери да ли му паше такав коњ. Одмах су знали да су један за другог и остали заједно до краја. Шарац је први наговестио да ће Марко ускоро умрети и почео посртати под њим. А Марко га је из самилости убио и сахранио га као човека.	
--	---	--

12. Марко и птице

ученици	текст	мизансцена
Крзман Калина VI ₂	Орао је птица грабљивица која се гнезди на планинским литицама. Снажне су грађе и хране се ситним сисарима и лешинама других животиња. Имају тежак и кукаст кљун, опаке канџе, велик распон крила, очи изузетне оштрине. Све то им служи да уграбе и раскомадају животиње које могу бити и много теже од њих. Соко је такође птица грабљивица, али доста мања од орла. Одликује га такође оштрина вида, а спада у најбрже животиње на свету, а поготово сиви соко.	(има слику орла и сокола изрезану или направљену фигуру од картона, у свакој руци по једног)

	Замислите - такве птице су питоми сарадници Марка Краљевића. Марко није припитомљавао те птице, нити их је ловио и трпао у кавезе. Он им помогне у невољи, а затим пусти на слободу. Оне му узвраћају љубав када је њему потребна помоћ. Зато орао Марку помаже кад је он рањен, доносећи му воде у кљуну, а некад му само прави хладовину док се одмара (одлази и забада орла изнад Марка).	картонски орао – ставља изнад Марка и на раме
	Соко има сличну причу – Марко га је спасао на Косову пољу где су га Турци ухватили и одсекли крила. Зато он проналази Марка кад се разболео те му доноси воде и прави хлад. Марко има и сокола који му служи за лов уместо ловачког пса. Тај соко је почео да личи на Марка као и Шарац: најбржи је и најбољи међу соколовима; осетљив је на неправду и јогуни се; туче с другим соколима. (односи сокола и ставља га арку на раме)	картонски соко

МУЗИКА:

IV Космогонија Марка Краљевића

13. Путовања Марка Краљевића

ученици	текст	мизансцен
Лана Ђукановић VI ₃	О Марку смо говорили као краљу, јунаку, заштитнику, мегданџији, побратиму, заштитнику, али ретко о Марку као путнику. Човек његовог времена није имао на располагању сва превозна средства као ми данас, а Марково превозно средство и највернијег друга смо упознали (показује на Шарца).	Приказују преко мапа које је све руте Марко направио у својим

Мила Николић VI ₃	Ми смо пратили географију Маркових одлазака на мегдане, боравак у султановој војсци, Маркова лутања без циља где увек наиђе на неког коме је потребна помоћ. Кад се то стави на Гуглове мапе, ретко ко би се и данас могао похвалити толиком пређеном километражом. Шарац је на тим путовањима истањео мнооого потковица.	бојевима, догађајима Музика тихо: Орање КМ, ансамбл Река
Дуња Менђан VI ₃	Погледајте Маркове руте које смо радиле у веб-алату Триплајн. То су само неке песме у којима су наведени топоними, а има много песама где нису поменути иако је очигледно да се Марко и у њима креће и путује. (приказују свих 9 путовања у песмама, свака по 2, а Лена 3 песме)	
Лена Тртић VI ₃	(кад заврше приказ) У ових 9 песама Марко је на Шарцу прешао око 11.320 км. Најдуже путовање је било у песми „Марко Краљевић и Мина од Костура“ Зато ми тврдимо да је наш највећи путник управо Марко Краљевић. Одмах после Светог Саве. Разлика је у томе што су путовања Светог Саве истинита и проверена, а Маркова су епска и легендарна. Данас би рекли да су то виртуелна путовања. Ми смо својим задатком учиниле да Марко буде први виртуелни путник у Срба.	

...

14. Задужбине и топоними по Марку Краљевићу		
ученици	текст	мизансцен
Ленка Телебак VI ₂	За свог живота Марко је сам градио задужбине које су претрајале до данас. И то су први топоними за које се везује Марково име. Остали су настали након његове смрти. Посвуда по Балкану, највише у Македонији, Бугарској и Србији има топонима за које су људи везали Марково име. Углавном	Приказ на Гугл-свету са коментарима

	је реч о некаквим огромним природним елементима, или несавладивим препрекама за које је требала Маркова снага или величина. На Гугл-свету обележила сам само оне везане за Србију и Стару Србију која је укључивала и Македонију.	
	(покреће Гугл-свет и говори топониме и чита легенде)	
	(кад заврши) Видели сте комадић космоса који можемо звати Марковим.	

МУЗИКА:

V Није умро Марко - живи кроз ликовни израз

15. Марко Краљевић у ликовној уметности		
ученици	текст	мизансцене
Панин Марија VI ₂	Марков епски живот досегао је 300 година, што би значило да је умро средином 17. века, рецимо 1635. Да ли је његова слава надживела његов епски живот? И да ли се остварио благослов да му се име спомиње „док је сунца и док је мјесеца“? Ми смо то провериле у ликовној уметности. За ту прилику направили смо малу мобилну, шестоугаону изложбу са репродукцијама слика чувених ликовних уметника.	мобилна шестоугаона галерија – тумаче слике лик. уметника
Мартић Јелена VI ₂	1. Кренули смо баш од смрти Марка Краљевића и пронашли десетине уметничких слика о смрти Марка Краљевића. На слици Новака Радоњића је приказан игуман како проверава да ли је Марко Краљевић жив и поред њега је ђакон и његов коњ. То је сцена из епске песме „Смрт Марка Краљевића“. На слици у самом дну се чак види и опроштајно писмо које је Марко оставио иза себе, али високо на јелу испод које је умро (прочитају стих који су одабрале и забеле у слику).	
	2. Паја Јовановић, чувени сликар из 19. века има неколико слика посвећених Марку и Мрњавчевићима. Једну сте видели на почетку – Марко дели правду где је осликао песму „Урош и Мрњавчевићи“. Ми смо одабрале слику „Марко Краљевић, Милош Обилић и вила“ која је кичицом забележила тренутак када вила гађа Милоша стрелом док овај пева и свира јашући с Марком, јер је љубоморна на	

	његов глас и таленат. (чита одабране стихове пободене на заставицу)	
	3. Најчувенији бој Марка Краљевића са Мусом Кесеџијом сликарски је представио Владислав Тителбах, сликар из 19. века. На слици је верно приказана ситуација из песме где се види да су Муса и марко подједнаке снаге. На слици имају различито оружје: Муса сабљу, а Марко буздован. То је тренутак где су већ копља један другом преломили, па се латили сабљи. Муса је поломио Марку сабљу, па је Марко буздованом поломио Муси сабљу.(чита одговарајуће стихове)	
	4. Српском културом и Марком Краљевић био је занесен и сликар чешког порекла Владислав Тителбах који је живео у Србији у 19. веку. Он има читаву колекцију слика о Марку. Издвојиле смо ову која се може односити на више песама у којима Марко у крчми пије вино а пола даје Шарцу. На пример у песми „Марко Краљевић и Вуча џенерал“. На слици се види и крчмарица које се такође срећу у више песама, то може да буде крчмарица Јања из песми „Марко Краљевић и Ђемо брђанин“	
	5. Одабрале смо и једног савременог илустратора – Душана Павлића. Његове илустрације немају дубину и лепоту уметничких слика, али олакшавају читање и разумевање епских песама. Ово је илустрација сусрета Марка и Косовке девојке у песми „Марко Краљевић укида свадбарину“ . Она је млада и од несреће и од бриге прерано је поседела. Марко је у позадини искрено погођен њеном и судбином српског народа на Косову. Истовремено је тужан и гневан због неправде коју чини Арапин на Косову.	
	6. За крај смо одабрале и једног савременог сликара из Новог Сада кога занима епска фантастика. Петар Меселџија има збирку слика на којима је Марко представљен као јунак епске фантастике. Овде видите Марка и Шарца у пејзажу типичном за епску фантастику.	
	Ова наша изложба има и свој унутрашњи део са још неким сликама, илустрацијама, па можете касније да завирите.	

Марко у стрипу		
ученици	текст	мизансцен
Кнежевић Максим, Прица Максим VI ₂	Стрип је најмлађа уметност, уметност 20. века. Марко Краљевић се појавио и у домаћим стриповима што би значило да је Марко преживео и живи и у 20 веку. Ево једног таквог стрипа о Марки (показује „Марко Краљевић и вила“ и враћа га)	
Бошњак Марко, Савић Лука VI ₂	Ми смо се потрудили да Марко кроз стрип живи и у 21. веку. Стрипом смо приказали песме: „Орање Марка Краљевића“, „Марко Краљевић и орао“ ... Ви процените колико дочаравају песму.	изложбена табла
		"
		"

МУЗИКА:

VI Одјеци Марка Краљевића у другим културама

16. Америка – Марко, син краља

учениц и	текст	мизансце н
Томичић Анђела VI ₂	Глас о Марку Краљевићу пронео се много даље од Балкана, па и од Европе. Стигао је чак до Њујорка. Тамо је један Американац по имену Кларенс Манинг 1934. године објавио књигу Marko the King's son. Он није много познат писац у Америци, али је занимљиво да је књигу илустровао много познатији сликар који и данас има фанове широм Америке. Зове се Александар Ки. Књига је до нас Срба доспела случајно, у време бомбардовања Србије од стране НАТО-а 1999. године. А то је време кад су нас по свету сматрали злочинцима, осим оних који су добро познавали српску културу или неког Србина. Тако је Ужичанин Предраг Супуровић познавао Американку Барбару Зелве која је волела српску културу и српски народ, као и њен. У породичној библиотеци је имала ову књигу и чувала је као посебну драгоценост и успомену на свог оца. Желећи да покаже да се она не слаже са поступком НАТО-а, поклонила је књигу Супуровићу. Он ју је објавио онлајн на сајту. Ја сам са енглеског на српски превела уводни део књиге и завршну белешку. У књизи има 18 поглавља и њих сам сажела на српски језик. Затим смо то све одштампали и повезали. У књизи су изнесени историјски подаци, а песме су препричане јер их је било немогуће препевати на амерички енглески у десетерцу. Историја и песме су разврстане по темама која чине поглавља, на пр: • Марков долазак, • Марко бира цара, • Марко свети оца, • Марко и виле, • Марково учешће на свадбама, • Марко помаже другима, • Маркова путовања међу Арапе, • Марко и султан итд. Такав приступ ми је био много ближи него наше лектире где су песме у десетерцу који је нама тежак за	приказује одштампану књигу и говори о њеном настанку и судбини

	разумевање и где песме нису међусобно повезане истом темом.	
--	---	--

...

17. Британци – Краљ Артур и Марко Краљевић		
ученици	текст	мизансцен
Бошковић Бриета VI ₄	Срби имају Марка, Енглези Артура, Французи Роланда, Руси Игора, Немци Нибелунге, Словаци Јаношика... У њих су уткали своје народне идеале о слободи, правди и друге вредности, али и реалне особине тог народа. Но, највише сличности у мотивима легенди и предања о јунацима имају краљ Артур и наш Марко Краљевић. Ево тих мотива и поклапања на овом плакату. Подаци о краљу Артуру су на енглеском, о Марку на српском, па подизањем ових слика на интерактивном плакату, можете проверити своје разумевање енглеског језика. (показује плакат, отвара преклопне сличице)	Плакат са упоредним приказом заједничких мотива

...

18. Французи – Осмех Краљевића Марка		
ученици	текст	мизансцен
Срећо Ивана VI ₂	Ни Французи нису остали равнодушни на Марка. Чувена француска књижевница на једној изложби у Лондону видела је скулптуру Марка Краљевића. Отада је почела да истражује балканску културу и нашу историју. Као резултат тих истраживања и њеног интересовања, она је на свој начин обрадила песму „Зидање Скадра“ где се помињу Мрњавчевићи. Марку Краљевићу је посветила две приповетке . Ми смо прочитале насловну приповетку „Осмех Краљевића Марка“. У њеној причи путници на броду причају о нашем Марку, и о другим јунацима из грчке митологије и пореде га са Марком.	Приказ приповетке са илустрацијом корица и сликом ауторке

Ковачевић Нина VI ₂	Од свих јунака Маргарет Јурсенар Марка највише воли зато што се он разликује од других. Сви остали су само јунаци и борци, а Марко је обичан човек који се смеје и има своје слабости и мане. Марко је одушевио ову књижевницу јер се насмејао лепој девојци и тај осмех је постао и наслов књиге приповедака. Маргарет Јурсенар је чувена француска књижевница. Рођена је у Бриселу у богатој породици у којој је образовање било највећа вредност. Маргарет је имала приватне учитеље и цео живот се школовала и учила. Посебно је позната по роману „Хадријанови мемоари“.	
-----------------------------------	--	--

19. Немци – Гете и Ниче о нашем Марку		
ученици	текст	мизансцен
Петковић Хелена VI ₄	А, Немци?! Такав један народ не сме бити изостављен! Има један укочени, добро обријан и углађен Немац, писац по имену Гете. Он је много волео и хвалио српске народне песме. А-ли! Марко му није био баш омиљени јунак. За његов укус, Марко је много јео и пио; и много суров и бруталан био. Прави Балканац – мисли Гете; а опет, замера му што се није борио са Љутицом Богданом него су одустали од борбе. А најтеже је том Гетеу пало то што је Марко у песми умро, а да ни сам не зна зашто. Овај Немац уопште није приметио хумор у песмама о Марку - ни да Марко често тера шегу, нити да се и народни певач шали на Марков рачун. Тја, избријани Немац, без смисла за хумор.	изговара име по немачком: прво Е између И и У, али бечи се и руга се на тај начин и показује карикатуру
Ћилас Екатарина VI ₄	Али има један други Немац по имену Ниче, филозоф, брајлија, са умом вулканске снаге. Он је добро разумео Маркову вулканску физичку снагу и Маркове ерупције осећања. Е, тај филозоф је просто обожавао Марка. А од свих песама, највише му се свидела, баш песма коју Гете никако није волео „Марко Краљевић и Љутица Богдан“. Ниче ју ту песму и превео на немачки.	показује карикатуру
	(са оном карикатуром, обраћа се публици): И сад, питам ја вас – како је то могуће да овај (покаже карикатуру Гета коју држи) не може поднети ни песму ни Марка, а овај други просто га обожава.	упира прстом у карикатуру Ничеа

Екатарина	Мислим да знам, али нећу да кажем, ево па закључите сами. Погледајте – како се могао осећати Гете кад види два оваква брка? Он је сирот мислио да Марко у зубима држи јагње од годину дана. А шта мислите је ли Ниче одмах знао да то није јагње, него Маркови брци... (намигује публици) (Додаје на карикатуре духовите облачиће са текстом. Код Гетеа: Шта им је оно у зубима, изјелицама балканским ? Код Марка: Побратиме, погле оног Ћосавог, из Фракфурт ан Мајн! Нигде длаке, ко дете од 6 година. Код Ничеа: Не дирај у деку. Ајмо заједно вина пити. И поведи Шарца.)	подиже слику где су: карикатура подбријаног Гетеа, у средини бркати Марко, на крају бркати Ниче. Подстиче публику да се одреди)
-----------	---	--

МУЗИКА:

VII Комично у лику Марка Краљевића

20. Карикатуре воле Марка, ми волимо мимове		
ученик и	текст	мизансцен
Штрбац Бојана VI ₃	Ко не воли карикатуре?! Сви воле карикатуре: у њима је нешто повећано и истакнуто на рачун осталог, па је то смешно! А ко не воли да се насмеје на туђ рачун?! Зато волимо карикатуре. Али у случају Марка Краљевића, карикатура воли Марка. Марко је просто створен за карикатуру: превелик, бурних осећања, комичних речи и поступака... Шта год да ставимо на карикатуру, одговара и комично је. За мене је карикатура изазов зато што, да бих је разумела и да би она уопште била комична, морам знати и оно што није на њој, тј. контекст, оно што стоји иза карикатуре. Карикатура подразумева и неко предзнање или обавештеност..	
	1. На пример: погледајте ову једноставну карикатуру где је Марко, што би рекао наш народ „раширио све четири“ и лежи као у некој бари, а око себе побо оружје у земљу. За оног ко не зна контекст, Марко је овде смешан зато што је чупав, здепаст, груб и велик. И то је све. Међутим, карикатура се зове „Марко Краљевић и орао“. Прво се	

	запитамо где је ту орао и нећемо наћи одговор ако не знамо песму. Ту је песма „Марко Краљевић и орао“ у којој орао прави хлад Марку који спава из захвалности што је Марко једном спао орла а други пут његове младе орлиће. И одједном, Марко нам више није груб, него нежан, а смех престаје бити подругљив и постаје смех који нас дира скоро до суза.	
	2. Ова овде карикатура се зове „Марко краљевић и Вуча џенерал“. На њој видимо да Марко метлом чисти неке мале људске и коњске фигурице. Питам вас – какве су то ситне људске фигурице у песми? Је ли их било у песми? Јесу ли то неке играчке детета у песми? (чека одговор, па ако нико не зна, даје га сама). У тој песми Марко се са Вучиним коњаницима бори два пута: први пут часком побије 60 коњаника, а други пут 600. Као да су мрави, а не људи. Зато је су ти људи приказани као фигурице. Ми знамо да је то немогуће, али нам је ипак мило што с ето дешава јер тај Вуча је опак и непоштен човек, па навијамо за Марка. Зато нам те фигурице, иако је то страшно, не изазива страх, него смех и одобравање.	
	3. На овој карикатури видимо огромног Марка са два мала ковчега у рукама. Шта мислите коју песму илуструје ова карикатура? На самој карикатури осим Маркове величине и мргодности није ништа смешно, али у песми јесте. Јер Марко у њој слуша мајку и узима рало и волове да би орао. Као што знате даље не слуша мајку него опет изазива Турке орући им друмове. Пошто их је побио и узео благо које су они отели од српског народа, Марко благо односи мајци и каже: Овом за тебе данас изорао“ Све три карикатуре је урадио илустратор Лазо Сатмари.	
Бељанск и Младен VI₃	Више волим да су карикатуре у боји и зато бирам карикатуре Косте Миловановића. Одлучио сам да од њих направим мим. Мим или мема је савремени дигитални садржај који се састоји од слике и духовитог коментара. Коментар није онакав какав је аутор слике желео да буде порука слика, па је у том нескладу извор комичног јер се слици даје нови смисао. Мим се обично дели преко	Приказује карикатуру и додаје свој натпис, ато двоје заједно је мим

	друштвених мрежа и постаје виралан што значи да има много прегледа и много се шири друштвеним мрежама. Али , ја сам своје одштампао због вас. Показаћу вам неке, а ви сами реците да ли би био виралан, тј. да ли је смешан и да ли бисте поделили ове мимове и другима..	

...

21. Марко у пародијама, шаљивим песмама и гротескама

ученици	текст	мизансцен
Кецман Јана VI ₂	Марко Краљевић је и у епским песмама често био комичан. Али, постоје посебне народне шаљиве песме чија је тема Марко Краљевић. То је доказ да је наш народ истовремено док га је опевао и величао и дизао у небеса, певао песме којима га спушта на земљу. Хуморни поступак по коме Марко, на пример, уместо шарца узјаше комарца се зове ГРОТЕСКА. То није ни критика ни, ни виц, него искривљена и фантастична слика стварности која изазива или језу или је шала ради шале.	
	Те народне песме су ме подстакла да и сама напишем комичну песму, али нисам користила гротеску, него сам Марка довела у наше време. У сусрету човека из старих времена и новог доба, настају комичне ситуације.	
	(говори своју песму напамет) Чудом гледа Краљевићу Марко, Одакле вам сунце 'вако жарко,	

	Одакле вам оволики двори, И бетони ко у ноћној мори. Чије су ово верне љубе, И како их момци не изгубе, Све су исте ко лишће са гране, А момци само траже мане. И Шарац га сва збуњено гледа, Куд год крене нешто му се неда, А Марко се за топузин хвата, И све гледа где су градска врата. Каква ли је то машина сада, Што се у њој вози раја млада, И уместо кошуља од веза, Сви до једног иду код Кинеза.	
--	---	--

22. Марко - лик у рекламама	Обрадовић Вук VI ₃
Мили Боже, чуда великога кад започе настава пројектна о големом Краљевићу Марку, ми мислили – ај, лако ћемо, презентације и причаћемо сви петице добићемо, да бирамо теме похитали. Доватише с' нас ђака шестака библиотекарка Славица и наша наставница Наташа, па да видиш нашијех јада! Што једна пропусти, друга дочека, Слађана историјом докусури ленту с нама огромну прави. Па удри с нама на сајтове, па с нама у табеле и мејлове, па с нама на слике и статуе, на комедије и пародије, с нама у стрипове и легенде, на мапе, на пут по Бугарској, у Немце и Маџаре, Французе, и до Америке предалеке, по краља Артура и Херкула	Уто бану наставница Сашка појачање одабрано води јунаке из шестога четири. Док се с њима поздрављасмо цео летњи дан до подне оде проба, ни почели нисмо. „Одмах Марка да сте попунили Ил контролни да сте писате“, загрмеше на нас на дивану. Разбише нас у три чете мале мало с часа, више после часа – једва јадни попунисмо Марка! Наместисмо његовога Шарца, окачисмо шестоперца славна сместисмо Јевросиму мајку и верну му љубу Јелицу донесосмо виле и посестриме, забодосмо карактер, осећања, бојно копље, орла и соколе. Путовасмо и обиђосмо, срачунасмо и скратисмо, упоредисмо и приказасмо.

поредбе тражећ' и књиге правећ' десет дана муке с' намучисмо- Марко за њи' никад чуо није. Таман кад је крај на помолу био Појавише с' картонске грдобе: једно беше Краљевићу Марко једва уш'о на врата овуда, друго била временска лента дуга к'о Омера илијада. „То смо за вас данас изорале“ рекоше нам наставнице наше, „Ви сада картоне попуните свиме оним што о Марку знате.“ Те ми удри писати сажетке и правити реквизите разне. Пола бежи, мучи пола дружбе своје муке ником не казује. Тешко чека да се скине беде.	„Наставнице, готово је све!“ „Није, текст научи, не глуматај пред публиком се не брукај!“ Лакше би било, тако нам Бога, чавле под ноктима издурати него ли текст наизуст памтити. Ево има равно месец дана још ни оцене добили нисмо. Кажу, радимо на пројектне фазе, оцењујете сви сами себе, ми вас, они, а то сте ви - све нас. Дође дан на мејдан да изађемо и Марку образ осветлимо, а себи ове муке скратимо. Ово је тај дан, помагајте браћо, Добре нам оцене уделите, даћемо вам три товара блага. Ако ј' и Марко, доста га је било!
---	---

VIII Игрица за публику

23. Погоди ко је на слици, погоди коју песму илуструје слика		
ученици	текст	мизансцен
Томичић Јован VI ₃	Показују слике, цртеже и карикатуре, публика погађа песму/ сцену/ лик, добијају беџеве за погодак	
Карановић Стф VI ₂		
Благојевић Алекса VI ₃		